

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

ІВАНЧЕНКО АЛЬОНА ЮРІЇВНА

УДК 338.43.01:631.1

**Реферат
дипломної магістерської роботи**

**УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ
ВИРОБНИЦТВА ТА ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В
ФГ «ОКА» ДВОРІЧАНСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)*

Харків – 2018

Дипломна магістерська робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор економічних наук,
професор,

Потишняк Олена

Миколаївна,

Харківський національний
технічний університет

сільського господарства імені
Петра Василенка,

професор кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту.

Захист відбудеться 20 лютого 2018 р. на засіданні
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002,
м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. Зернопродуктовий підкомплекс займає провідне місце в агропромисловому комплексі України, він характеризує зміст і визначає характер більшості економічних процесів в агровиробництві. Зернопродуктовим комплексом виробляється більш ніж чверть валової сільськогосподарської продукції. Під зерновими культурами зайнято більше половини посівних площ сільськогосподарських культур країни. Україна займає перші місця по експорту зернових культур, що підвищує дохід від його виробництва. Зерновиробництво є одним з найрентабельніших і дохідливих видів сільськогосподарської продукції. Тому питання підвищення ефективності зерновиробництва, його стабілізації, збільшення конкурентоспроможності на світовому ринку є одним з головних і сучасних завдань підприємств – виробників зерна. Успішне вирішення цього питання в значній мірі буде залежати від впровадження у зерновиробництво новітніх наукових досягнень, розробок і передового досвіду провідних підприємств.

На сьогоднішній день багато аграрних підприємств в результаті здійснення виробничо-комерційної діяльності не отримують достатніх фінансових ресурсів, навіть для простого відтворення капіталу, це відбувається в результаті впливу об'єктивних економічних закономірностей, не достатньої кількості ресурсів, не відповідності складових виробничого процесу, обмеженої кваліфікації персоналу. Тому на сьогодні аграрні підприємства не в змозі досягти успішної виробничо-комерційної діяльності, в першу чергу за відсутності

оптимального забезпечення ресурсами всіх складових виробничого процесу. В результаті цього набуває актуальності знайдення найбільш впливових складових виробництва зерна, для досягнення більш високих економічних результатів діяльності аграрних підприємств і в результаті цього створення передумов для певного оздоровлення економічної ситуації аграрного виробництва в цілому.

Питанням підвищення ефективності аграрного виробництва присвячено багато досліджень провідних вітчизняних вчених економістів: Мочерний С.В., Онисько С.М., Садура О.Б., Березівський П.С., Березівська О.Й., Азізов С.П., Черевко Г.В., Осовська Г.В., Пархоменко Л.М., Притула О.В., Андрійчук В.Г. та інших. Дослідження цих науковців спрямовані на аналіз стану ресурсного забезпечення агровиробництва та розробку рекомендацій щодо його покращення. Однак, в розглянутих дослідженнях не достатньо уваги приділяється аналізу, розробці та впровадженню методик оцінки важливості впливу ресурсного забезпечення окремих складових виробничо-комерційного процесу на ефективність діяльності підприємства в цілому. Все це зумовило актуальність і вибір теми та наукове і практичне значення проведеного дослідження.

Метою досліджень дипломної роботи є виявлення шляхів вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції підприємства, виявлення шляхів підвищення економічної ефективності виробництва та реалізації озимої пшениці.

Для досягнення поставленої мети були поставлені і вирішені наступні **завдання**:

- проведення аналізу організаційно-економічної характеристики господарства за три роки;

- вивчення літератури з питань управління ефективністю виробництва та реалізації продукції рослинництва на сільськогосподарських підприємствах України;

- пошуки шляхів покращення виробничої діяльності для досягнення кращих економічних показників роботи господарства в ринкових умовах.

- визначення впливу факторів на обсяг виробництва продукції;

- виявлення внутрішньогосподарських резервів збільшення виробництва продукції;

- оцінення можливостей підприємства щодо впровадження виявлених резервів збільшення виробництва озимої пшениці;

- обґрунтування доцільності проведення післязбирального очищення та сортування зібраного врожаю озимої пшениці;

- обґрунтування доцільності проведення заходів з вдосконалення управління ефективністю поточної діяльності.

Об'єктом дослідження є вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції рослинництва на ФГ «ОКА».

Предметом дослідження є теоретичні, аналітико-дослідницькі та проектно-рекомендаційні аспекти проблеми вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції підприємства.

Методи дослідження включають систему статистико-економічних методів в поєднанні з теоретичними аспектами формування шляхів вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції господарства. В процесі дослідження використовувались такі методи: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення, розробка моделей схеми

формування і розвитку шляхів вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції підприємства, формулювання висновків); графічний (наочного зображення схем стану розвитку зерновиробництва, формування інфраструктури ринку зерна); розрахунково-конструктивний (обґрунтування і розрахунок натуральних і вартісних показників виробничих витрат на вирощування зернобобових і технічних культур); статистико-економічний (аналіз розвитку і оцінка ефективності галузі зерновиробництва); системного та порівняльного аналізу (оцінки галузі зерновиробництва і ринку зерна як складної системи); та ін. Достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій підтверджується розрахунками, застосуванням значного фактичного матеріалу.

Інформаційною базою досліджень були матеріали Державної служби статистики України та Харківського обласного управління статистики, нормативні акти України, спеціальна економіка література, літературні джерела з агробізнесу, менеджменту в сільському господарстві, звітні дані ФГ «ОКА», матеріали періодичних видань, довідково-інформаційні матеріали, результати власних спостережень автора.

Наукова новизна одержаних результатів дипломної магістерської роботи полягає в теоретично-методичному обґрунтуванні та прикладному опрацюванні шляхів вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції господарства. А саме:

удосконалено:

- визначення заходів з підвищення ефективності виробничо-комерційної діяльності господарства шляхом обґрунтування управлінського рішення щодо проведення післязбирального очищення та сортування зібраного врожаю;

набуло подальшого розвитку:

- покращення ресурсного забезпечення шляхом економічного обґрунтування необхідності впровадження інтенсивних енергозберігаючих агротехнологій виробництва продукції рослинництва з врахуванням укомплектованості машинно-тракторного парку господарства технікою;

- виявлення внутрішньогосподарських резервів збільшення виробництва продукції шляхом визначення тенденцій існуючих показників розвитку галузі.

Практичне значення одержаних результатів
Магістерська робота виконана на замовлення ФГ «ОКА» Дворічанського району Харківської області. Висновки та пропозиції, одержані в процесі дослідження, спрямовані на створення і ефективне функціонування виробничо-комерційної діяльності господарства та на прийняття конкретних управлінських рішень щодо розробки шляхів вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції підприємства.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень є основою для підвищення управління ефективністю виробництва та збуту продукції господарства. Основні положення, найважливіші результати дослідження, висновки та пропозиції автор магістерської роботи доповів на загальних зборах фермерського господарства «ОКА». Результати досліджень опубліковані в Віснику СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ в 2017 році, та в матеріалах VIII всеукраїнської науково-практичної конференції „Майбутній науковець – 2017” (1 грудня 2017 року, м. Сєвєродонецьк).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку

використаних джерел та додатків. Вона виконана на 116 сторінках комп'ютерного тексту, містить 24 таблицю та 11 рисунків. Список використаних джерел налічує 48 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні та методологічні аспекти управління ефективністю виробничо-комерційної діяльності аграрного підприємства» розглянуто: формування результатів виробничо-комерційної діяльності виробників сільськогосподарської продукції; важелі управління ефективністю основної діяльності сільськогосподарських підприємств; сучасні особливості забезпечення ефективності агровиробництва

У другому розділі «Динаміка ефективності виробничо-господарської діяльності ФГ «ОКА» розглянуто: загальні показники результативності виробничо - комерційної діяльності господарства та їх динаміка; ефективність виробництва та збуту окремих видів основної продукції; оцінка ефективності виробничо – комерційної діяльності господарства.

У третьому розділі «Шляхи вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції господарства» розглянуто: перспективні напрямки вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту окремих видів продукції господарства та їх очікувана результативність; обґрунтування доцільності проведення заходів з вдосконалення управління ефективністю поточної діяльності; обґрунтування заходів з підвищення ефективності виробничо-комерційної діяльності ФГ «ОКА».

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення аспектів управління ефективністю виробничо-комерційної діяльності аграрного підприємства

та запропоновані шляхи вдосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції ФГ «ОКА»
За результатами дослідження зроблені наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Упродовж останніх п'яти років Україна зміцнила свої позиції на міжнародному аграрному ринку та впевнено перебуває в світовій десятці виробників зерна. У 2016/2017 МР по експорту пшениці Україна посідає 6 місце серед країн світу з обсягом 15 млн. т, по експорту кукурудзи четверте місце серед країн експортерів з обсягом експорту 17 млн. т, по експорту ячменю Україна займає третє місце серед світових експортерів з обсягом експорту даної культури 5 млн. т.

2. Аналіз статистичних матеріалів показує, що обсяг валової продукції сільського господарства, як в цілому, так і по галузям з 2000 р. коливається, як по Україні так і по Харківській області. Слід зазначити, що з 2000 р до 2013 р. по Україні в сільськогосподарському виробництві відбувалось збільшення обсягу валової продукції, це стосується також і рослинництва, з 2013р по 2016 р обсяг валової продукції знаходиться майже на одному рівні.

3. Аналіз валової продукції сільського господарства в цілому та окремо по галузям в Харківській області показав що з 2013 р по 2016 р коливання в обсягах не значні як і по Україні в цілому. Так саме як і по Україні обсяг валової продукції в Харківській області з 2000 р до 2010 р коливається і його рівень значно нижчий рівня 2016 р. З 2000 р. по 2016 р. найбільший валовий збір зернових і зернобобових по Україні був у 2016 р. – 66088 тис. т, а по Харківській області у 2014 р. – 4466,3 тис. т.

4. Виявлено, що в сучасних умовах зернового виробництва більш суттєвим стає визначення факторів та інструментів які формують ефективність, окремого процесу, а також виробництва зерна в цілому. Тобто,

виявити ті фактори які можуть дати більшу віддачу на сьогоднішній день і для даного підприємства, на реалізацію яких підприємствам в першу чергу необхідно сконцентрувати фінансові і матеріальні ресурси господарства. На нашу думку такими факторами в першу чергу є виробничі фактори, які характеризують економічне, організаційно-управлінське, технічне, біологічне і технологічне, забезпечення ефективності виробництва рослинницької продукції, зокрема зерна.

5. Основними завданнями які стоять перед управлінням ефективністю виробництві зерна є: досягнення максимально-можливого розміру ефекту від здійснення виробничо-господарської діяльності на основі наявного фактичного ресурсного потенціалу підприємства і кон'юнктури сучасного ринку зерна; своєчасне прийняття рішень, заходів по оптимізації співвідношення «витрати - результати»; забезпечення якості отриманого ефекту; забезпечення достатнього рівня фінансових ресурсів для вирішення поставлених завдань та цілей діяльності; раціональне використання всіх можливих та наявних резервів; забезпечення зростання ринкової вартості підприємства; забезпечення участі персоналу підприємства в розвитку, а також у формуванні прибутків.

6. Підводячи підсумок оцінки динаміки ефективності виробничо-господарської діяльності ФГ «ОКА», що ґрунтувалися на основних показниках, можемо зробити такі висновки: господарство розташоване в Харківській області, тобто має вигідне територіальне положення для того щоб реалізувати виготовлену продукцію, має сприятливі кліматичні умови для вирощування зернових культур. На даний час, господарство спеціалізується на виробництві продукції рослинництва, продукцію тваринництва не виробляє, не займається переробкою сільськогосподарської продукції. В

посівах керівництво віддає перевагу таким культурам, як пшениця, кукурудза на зерно та соняшник. Господарство має розширений тип відтворення, та постійно займається пошуком резервів для підвищення ефективності своєї діяльності та впровадження у виробництво прогресивних технологій. В 2015 році коефіцієнт спеціалізації склав 0,68, що свідчить про поглиблену спеціалізацію, в 2016 році цей показник в господарстві склав 0,65, що свідчить про високу спеціалізацію; протягом аналізованого періоду останніх господарство є платоспроможним.

7. Рівень економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності господарства залежить від багатьох чинників і умов, однак ФГ «ОКА» є рентабельне, так як рівень рентабельності у 2016 році по рослинництву в цілому складав 31,9 %, але по відношенню до 2014 року він зменшився на 47,5 %, найбільший рівень рентабельності господарства по рослинництву був у 2015 році - 69,8%; рівень рентабельності по зерновим і бобовим склав у 2016 році 0,6 %, що значно менше рівня 2014 році, коли рентабельність була 41,7%; рівень рентабельності по соняшнику у 2016 році зменшився на 37% по відношенню до його рівня в 2014 році і склав 46,7%.

8. Загальна сума прибутку в цілому по рослинництву у 2016 році по відношенню до 2014 року збільшилась на 21,3 % і склала – 946 тис. грн., а найбільша вона була у 2015 році – 1043,7 тис. грн., в загальному господарство отримує такий прибуток за рахунок вирощування соняшнику, прибуток від зернових і бобових не значний; в тому числі по зерновим і бобовим – прибуток у 2016 році склав – 6 тис. грн., по соняшнику – 940 тис. грн.

9. ФГ «ОКА» має задовільний рівень ресурсного забезпечення, має розроблені технологічні карти вирощення культур з урахуванням можливостей господарства. Тобто,

укомплектованість машино-тракторного парку представлена вітчизняною технікою, яка здатна виконувати всі необхідні технологічні операції за традиційними технологіями вирощення сільськогосподарських культур, а також наявністю достатньої кількості оборотних засобів для застосування систем удобрення та хімічного захисту рослин.

10. Встановлено, що найбільш вагомими елементами витрат господарства, які визначають резерви для отримання економічного ефекту є витрати на насіння, витрати на мінеральні добрива та витрати на паливно-мастильні матеріали. Тому господарству необхідно здійснювати регуляторний вплив менеджменту саме на найбільш значимих елементах витрат. Найбільші втрати результатів при виробництві та реалізації зерна відбуваються на післязбиральній та збутовій стадіях. Для ФГ «ОКА» запропоновано здійснювати заходи з підвищення рівня технологічного забезпечення післязбиральної стадії виробництва зерна пшениці з метою покращання його якостей, що суттєво вплине на збільшення рівня цін реалізації та підвищить економічний ефект від виробництва та реалізації зерна.

10. Провівши розрахунки для післязбирального очищення та сортування зібраного врожаю отримали грошовий вигодою від реалізації продовольчої пшениці після додаткового сортування 1202626,88 грн. При реалізації пшениці без додаткового сортування грошовий вигодою склав би лише 1120240 грн, з врахуванням витрат на додаткове сортування економічний ефект склав 75647.62 грн, що підтверджує доцільність додаткового доочищення (сортування) виробленої продукції для ФГ «ОКА».

11. Існує багато резервів збільшення виробництва продукції рослинництва. Одним із них є збирання врожаю

в оптимальні строки, де резерв збільшення виробництва продукції по пшениці у 2016 році міг скласти 59,3 ц ; по кукурудзі на зерно – 87,0 ц. Ще одним резервом є збільшення обсягу виробництва продукції рослинництва за рахунок доведення урожайності ФГ «ОКА» до рівня передового господарства, в результаті підрахунків отримали такі результати по культурам (за даними 2016 року): резерв збільшення виробництва пшениці з усієї площі посіву склав би – 2535,0 ц; кукурудзі на зерно – 540,0 ц; соняшнику – 561,0 ц.

12. В господарстві для виробничо-комерційної діяльності здійснюється програма маркетингу, яка базується на результатах економічного аналізу, сучасного стану та тенденцій розвитку внутрішнього ринку зерна України, враховуючи усі ціноутворюючі чинники. При розробці програми маркетингу були враховані потенційні, порівняно гарні, можливості ФГ “ОКА”, які пов’язані з наявністю необхідних фінансових і матеріальних ресурсів, відпрацьованістю технології вирощення зерна, а також кваліфікованої команди управлінців.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Іванченко А.Ю. Управління ефективністю виробництва зерна / А.Ю. Іванченко // Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства: збірник наукових праць. – Харків: ХНТУСГ, 2017. – Вип. 1. – С. 108 – 109.

2. Іванченко А.Ю. Перспективні напрямки вдосконалення управління ефективністю виробництва та

збуту окремих видів продукції підприємства./ А.Ю. Іванченко // Майбутній науковець – 2017 : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. 1 груд. 2017 р., м. - Северодонецьк.: Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2017. – С. 462 – 463.

АНОТАЦІЯ

Іванченко А.Ю. Удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту продукції рослинництва в ФГ «ОКА» Дворічанського району Харківської області.

В дипломній магістерській роботі автором розглянуто теоретичні, методичні та прикладні аспекти управління ефективністю виробничо-комерційної діяльності аграрного підприємства. Проаналізована динаміка ефективності виробничо-господарської діяльності ФГ «ОКА». Наведені перспективні напрями вдосконалення управління ефективністю виробничої та збутової діяльності господарства. Запропоноване вдосконалення управління технологічним забезпеченням післязбиральної доробки врожаю зерна озимої пшениці, що забезпечило підвищення рівня економічної ефективності його виробництва та реалізації.

Ключові слова: управління ефективністю, економічна ефективність виробництва зерна, резерви, післязбиральна доробка зерна.

SUMMARY

Ivanchenko, A. Yu. Improving the management effectiveness of production and marketing of crop production in FKH "OKA", Dvurechansky district, Kharkiv region.

In the graduation thesis the work of the author considers the theoretical, methodological and applied aspects of managing efficiency of production and commercial activities of agricultural enterprises. Analyses the dynamics of the efficiency of production and economic activities FKH "OKA". Given the promising directions of improving the management effectiveness of production and marketing activities of the economy. The proposed improved control technology provision of post harvest handling of grain yield of winter

wheat, which provided the increase in economic efficiency of its production and implementation.

Key words: management efficiency, economic efficiency of grain production, reserves, post-harvest grain handling.

Комп'ютерний набір і верстка
А.Ю. Іванченко

Підп. до друку 05.02.2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № __

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.